

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred ali v Mariboru s pošiljanjem na doma za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 64 D. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta 5. — List se dopolnjuje do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Tel. interurb. 113.

Pesamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta 5. Kokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprete reklamacije so poštne proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban št. 113.

24 številka

MARIBOR, dne 17. junija 1926

60. letnik

Ljubezen do rodne grude.

Čudovito lepa je naša slovenska zemlja. Bogata je naravnih krasot, bogata prirodnih zakladov. Največji zaklad na tej zemlji pa je naše ljudstvo, ki živi tukaj že več kot tisoč let in je to zemljo ohranilo kljub največjim sovražnim napadom. Kakor pesem je naša zemlja, naša rodna gruda, otožna in vesela, izražajoča vse trpljenje našega ljudstva, vsebujoča pa tudi veselje, upanje in zmago. Rodna gruda je med njimi naše narodne kulture (omike).

Na tej rodni zemlji je ustvaril naš narod v stoletnem in tisočletnem boju svojo narodno kulturo. Ta kultura je pretežno kmečkega značaja, kajti oznanjevalci in nositelji te kulture so izhajali večinoma iz kmečkemu stanu. Naši največji pesniki, pisatelji, učenjaki so bili večinoma sinovi kmečkih staršev. Naše razumnštvo (duhovništvo, učiteljstvo, uradništvo) je sestavni del našega kmečkemu naroda, ker živi med njim in deluje z njim, oziroma bi vsaj moralo delovati za njegovo korist. Vsak narod tvori neko naravno (organično) celoto. Vsled tega morajo tudi vsi njegovi delci složno delovati, da celota ne trpi škode.

V čem se izraža naša narodna, na rodni grudi zgrajena kultura? V duševnem in gospodarskem življenju našega naroda, v proizvodih naše umetnosti in znanosti, v načinu življenja sploh. Priče naše kulture so naše cerkve in šole, naši kmečki domovi, naše knjige, naše pesni, naši narodni običaji. Ker pripada ogromna večina našega naroda kmečkemu stanu, vsled tega imajo zlasti vsi duševni proizvodi našega naroda izrazito kmečki značaj. To je čisto naravno in mora biti tako. Osobito velja to za umetnost, ki mora biti res zrcalo pravega narodovega življenja.

Ali pa mi res poznamo vse temelje naše narodne kulture? Ali se tega zaveda naše razumnštvo? Ali se kaj dovolj zaveda svojega pomena in svoje moči? Ali ni začela ginevati ljubezen do rodne grude že med samim ljudstvom? Zdi se, da res ni vse v redu. Morda res premalo poznamo temelje naše narodne kulture. Mogoče se tudi naše razumnštvo ne zaveda dovolj svojih dolžnosti, ki jih ima nasproti svojemu ljudstvu. Gotovo pa je, da je začela pešati ljubezen našega človeka do rodne zemlje, do kmečke domačije. Odtod beg z dežele v mesta in tovarne!

Ali ni vsled tega nujno potrebno, da poživimo med narodom kmečko-stanovsko zavest in ljubezen do rodne grude? Brezdvomno.

Zato pa se priredi dne 13., 14. in 15. avgusta 1926 v Mariboru kmečki dan za inteligenco, ki deluje na kmetih (duhovništvo, učiteljstvo, dijaštvo) in za voditelje naših prosvetnih organizacij.

Natančnejši spored objavimo prihodajči!

Kmetijski minister Pucelj proti kmetom.

Pucelj, ustanovitelj rajne Samostojne kmetijske stranke, ki jo je pa tudi prav po mesarsko s sveta spravil, nekaj časa brez stranke, nato zopet ustanovitelj Slovenske kmetijske stranke s hrvaškim Radičem na čelu, je zdaj minister za kmetijstvo. In za časa njegovega ministirovanja se je zgodilo to-le:

Minister Pucelj očita kmetom razkošno življenje.

Poslanci SLS so skupaj z drugimi poštenimi poslanci iz opozicije opozorili s posebno vlogo našo vladu, kako v

težkem stanju se nahaja posebno kmetijsko gospodarstvo v naši državi. Na to vlogo je odgovarjal Pucelj, ki je rekel, da bo kot minister storil vse, da se kmetije odrečejo razkošju, kakor da bi kmetije razkošno živeli. Poslanec Vesenjaj mu je povedal, da je ravno vlada tista, ki ovira pravi razvoj kmetijskega gospodarstva. Edino pri nas je vlada znižala že itak nizki proračun za kmetijstvo, to pa zato, ker je naša država — kmetijska, ker je vlada — kmetijska, ker je Pucelj — minister za kmetijstvo.

Pucelj je ta nastop združene opozicije proti nekmetijskemu postopanju kmetijskega ministra tako razburilo, da je tako mesarsko nedostojno nastopil, da je bila seja zavoljo njegovega nastopa prekinjena.

Minister Pucelj zoper nujno pomoč po toči poškodovanim.

In zgodilo se je spet to-le: Poslanci Falež, Žebot, Vesenjaj, Hohnjec, Pušenjak in tovariši so vložili nujen zakonski predlog o podporah onim kmetovalcem na Stajerskem, ki so utrpeli škodo po toči in po drugih elementarnih neizodah. O tem predlogu so razpravljali danes v narodni skupščini pred prehodom na dnevni red. Poslanci so zahtevali, ker je pomoč nujna, da se o predlogu nujno razpravlja. Poslanec Vesenjaj je obrazložil letošnjo škodo po uimih na Stajerskem ter apeliral na skupščino, da prizna predlogu nujnost. Za poslancem Vesenjajem je vstal minister za kmetijstvo G. Ivan Pucelj in izjavil, da ni za nujnost predloga in prošil skupščino, da se pridruži njegovemu mnenju. Radikali in radičevci, med njimi tudi štajerski poslanec Kelemina, so odbili nujnost in na ta način dovolj jasno pokazali, koliko jim je na tem, da se kmečkemu prebivalstvu nujno pomaga v teh težkih časih. Uspeh glasovanja je opozicija sprejela s pikrimi opazkami.

Ministra Pucelju v odgovor.

Kaj naj še več povemo o tem slavnem kmetijskem ministru, ki tako sijajno skrbi za kmete? Ne bomo več mi govorili. Kmetje, sami mu odgovorite! Dovolj je šušmarjenja s tem slepenjem ljudstva, ki ga uganja Pucelj s svojo Slovensko kmetijsko stranko in politiko kot priprave radičevskega, v blato zavoženega »dela«. »Po njegovih delih ste ga spoznali«, storite vse, da spoznajo tudi še maloštevilni zaslepljeni po naših vaseh, da Pucelj in Kelemina in njegovih vrst ljudje ne bodo imeli po prihodnjih volitvah zopet prilike — voditi kmetijsko ministristvo.

Državna politika.

V DOMAČI DRŽAVI.

Narodna skupščina ne dela, ker vlada sama zadržuje njeno delo. Saj ni čuda, če pa se celo ministri tako obnašajo, kakor se ne spodobi. Tako je poljedelski minister Pucelj s svojim obnašanjem pokazal, da niti malo nima navadne, kaj šele ministrske manire. Za svoje obnašanje je bil tudi od svojih ljudi, radikalov in radičevcev, pogrcan. Vlada nima za seje ničesar pripravljenega, zato minevajo seje prav hitro, izvolijo se kvečjemu kaki odbori.

Nov podpredsednik narodne skupščine je radičev Josip Pasarič. Dozdej je bil podtajnik v ministristvu prosvete, kjer pa se z ministrom nista razumela, so ga pa po višali in odstranili.

Razmerje z Italijo hoče naša država urediti z novimi dogovori, ki pa nikar niso za nas tako ugodni, kakor za Italijo. Izvolili so poseben odbor, ki naj te dogovore še enkrat pregleda. Radičevci tudi v tem vprašanju igrajo dvojno vlogo: zaropčejo proti dogovoru zaradi volilcev po Dalmaciji in v Primorju, potem pa glasujejo za vse, kar

rečejo radikali, zaradi mehkih ministrskih stolčkov, na katerih se jim prijetno godi.

Dr. Korošec je imel velike politične shode po Hrvaškem v Požegi, Veliki Gorici in po drugih krajih.

Velik shod proti korupciji se je vršil preteklo nedeljo v Požarevcu. Govorili so bivši minister Marinkovič, Smodej (SLS) in dr. Spaho.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Albanija, naša sosedna ob Jadranskem morju, je prav majhna in uboga država, a se tepejo za njo kot za bajno kraljestvo. Srbija bi se rada v to smer razširila, Italija pa hoče ravno preko Albanije držati našo državo z drugo roko, ker z eno nas že itak v Sloveniji drži. Sedanja vlada v Albaniji je od nas podpirana, služi pa Italiji.

Na Češkem, posebno v Pragi, so imeli komunisti velika zborovanja, po katerih je prišlo do pouličnih bojov. V Pragi je bilo v tem spopadu ranjenih okrog 60 policistov in preko 100 komunistov. Češka država se nahaja v težkem položaju. Slovaki, ki se borijo za avtonomijo enako vstrajno vsa leta od prevrata do zdaj, kakor mi Sloveni za svoje pravice, so odločni vstrajati v svojih zahtevah do končne zmage. Čehi uvidevajo, da bo država bolj utrjena, če se Slovacom ustreže. Na velike slavnosti slovaškega naroda pojde zato tudi predsednik čehoslovaške republike dr. Masaryk.

Rudarska stavka na Angleškem še vedno traja. Gospodarstvo angleške države zavoljo tega močno propada, vsak dan je na milijone škoda. Vlada bo morala resno posredovati, ker so delavci pripravljeni za delo in mir ter red, dočim hočejo podjetniki priliko izrabiti za še večje dobičke.

Društvo narodov ima znova burne seje. Brazilija, ki je povzročila, da ni bila nemška država v Društvo narodov sprejeta — je zdaj sama prijavila svoj izstop in ne bo več sodelovala. Španija nasprotno zahteva stalno mesto v društvu. Francija je predlagala, da se naj napravi mednarodna pogodba proti ponarejevalcem denarja.

Italija je pokazala svojo dvoličnost, da, v istem vprašanju pravi da in ne tudi Rumuniji. Ministrski predsednik iz Rumunije odputuje v Rim, da stori z Italijo zblizanje in dobi oporo zaradi Besarabije, ker Italija do zdaj še ni priznala priklopitve Besarabije Rumuniji. Italija ji je dala že nekako zagotovilo. Kmalu za tem bo pa prišel v Rim tudi Čičerin iz Rusije v isti zadevi in se bodo tudi sporazumeli. Italija hoče pač iz prepira obeh držav odnesti svoj dobiček!

V Nemčiji se še vedno pripravljajo, ali naj bivšim vladarskim hišam njihova razsežna posestva, ki so jih ob prevratu vzeli, plačajo ali ne. Hindenburg se je v tem vprašanju postavil na stran bivših vladarjev. Spor še ne bo kmalu končan, gre pač za milijardna premoženja.

Avstrija je oproščena gospodarskega nadzorstva, ker ji večje države zaupajo. Prošt dr. Seip je šel v Ameriko, da tudi tam pridobi Avstriji ugleda in vpoštevanja.

Kmetijski dnevi

13., 14. in 15. avgusta
v Mariboru.

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Po J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

I. Odhod.

Kolonizatorske vojne v Severni Ameriki*) so se odlikovale posebno s tem, da so se morali boriti vojskovalci najprej z brezljudnimi divjinami, predno so naleteli drug na drugega. Sovražne pokrajine Anglije in Francije so ločili neizmerni, skoro neprodorni gozdovi.

Morda ga ni kraja, kjer bi bile te vojne bolj divje in grozovite, kakor je bil del zemlje od izvirkov Hudsona do jezera, ki leže blizu njega.

Tu je bilo glavno krvavo pozorišče, kjer so se bile največje bitke za posest kolonij. Na tistih krajih, ki so gospodovali cestam, so gradili trdnjave (forte), jih izgubljali in zopet osvajali. Večkrat so bile do tal uničene in zopet zgrajene, kakor je že nanesla zmaga ali pa potreba.

Na tem bojnem pozorišču so se vršili dogodki, ki jih pripovedujemo, v tretjem letu vojne med Angleži in Francozi za posest dežele, katere pa k sreči nihče ni imel dolgo časa v oblasti.

V trdnjavo na jugu pokrajine med Hudsonom in jezeri je dospela vest, da prihaja ob Samplenskem jezeru gori francoski poveljnik z vojsko, ki jo je »kakor listja in trave«.

To poročilo je prinesel proti večeru poletnega dne indijanski ogleduh, obenem pa zahteval angleškega polkovnika Munroja, poveljujočega utrdbam ob »Svetem jezeru«, naj mu takoj pošlje močnega ojačenja.

Ti dve postojanki sta bili kakih pet milj oddaljeni druga od druge. Za to pot je potreboval Munrov indijanski tekač, ki je poznal bližnjice skozi gozdove, dve uri. Čete z vso opremo in opravo pa bi hodile po edini vozni cesti cel dan.

Podložniki angleške krone so nazivali eno od teh gozdnih trdnjav Fort Viljem Henrik, drugo pa Fort Edvard. Prvi je poveljeval že omenjeni škotski veteran in jo je branil s polkom rednih čet in oddelkom domačinov Indijancev. To je bilo pač premajhno število, da bi se moglo po robu postaviti silni moči, s katero je prihajal Montcalm.

Poveljnik Fort Edvarda je bil general Webb z več nego pettisoč možmi. Ako bi bil ta častnik združil razne čete, ki jim je poveljeval, potem bi imel skoro dvojno silo proti prodirajočim Francozom.

Kmalu potem, ko je bila vest dospela, se je razglasilo po taboru, da bo ob jutranjem svitu petnajststo mož odrinilo proti Fortu Henriku. Ta vest se je kmalu potrdila, kajti z vso naglico so se pričeli pripravljati za odhod.

Ko je bilo solnce zašlo za daljnimi gorami na zapadu in se je bila noč razgrnila čez tabor, je utihnil hrup, ugasnile so zadnje luči v častniških kladarah*), v taboru je bilo tiho kakor v gozdovih okrog njega.

*) Angleški: blockhouse (Blockhaus); iz neotesanih hlodov zgrajena hiša. — Op. prel.

*) Te dolgotrajne vojne med Angleži in Francozi so trajale od leta 1688 do 1763. Dne 4. julija 1776, torej pred 150 leti, so Združene države proglasile svojo neodvisnost. — Op. prel.